

Warszawa, 19 października 2017 r.

Opinia w sprawie projektu ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce” oraz ustawy „Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce”

Obywatele Nauki są ruchem, który od początku swej aktywności optował za systemowymi zmianami w polskim szkolnictwie wyższym. Postulowaliśmy zmiany głębokie, które umożliwiłyby poprawę warunków pracy naukowców i sprzyjałyby podnoszeniu jakości dydaktyki oferowanej na polskich uczelniach. Zgadząc się z zasadniczym kierunkiem zmian, w którym zmierza konsultowany projekt ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce”, musimy dobitnie przypomnieć nasz postulat znacznego wzrostu budżetowych nakładów na badania naukowe i szkolnictwo wyższe. Uchwalenie najlepszego nawet prawa nie uzdrowi sytuacji, jeśli budżety polskich uczelni nie staną się zasobniejsze. Polscy badacze nie przestaną opuszczać naszego kraju, jeśli nie będziemy mogli oferować im wyższych pensji. Mechanizmy projakościowe zapisane w projekcie ustawy powinny służyć wspieraniu najlepszych ośrodków, jednak nie powinno się to odbywać kosztem osłabienia tych położonych poza metropoliami, a które prowadzą dobre badania i dobrze kształcą. Dopiero połączenie zmian legislacji z szybkim podniesieniem budżetu na badania naukowe do 1% PKB może znacząco poprawić warunki, w których działają polskie uczelnie, zbliżając nas do zachodnioeuropejskich standardów.

Z satysfakcją przyjęliśmy wykorzystanie w ministerialnym projekcie „Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce” propozycji rozwiązań, które w 2015 r. sformułowaliśmy w „Pakcie dla nauki”. Dotyczy to np. zwiększenia liczby kategorii parametrycznych oraz uzależnienie prawa do doktoryzowania i habilitowania od wyników parametryzacji, dowartościowania dydaktycznej ścieżki kariery czy poprawy warunków pracy doktorantów.

Równocześnie zwracamy uwagę na zapisy, które wzbudziły nasze wątpliwości lub sprzeciw. Przygotowując naszą opinię, kierowaliśmy się przekonaniem, że nadarza się okazja do stworzenia ram prawnych, które pozwolą na jakościową zmianę na polskich uczelniach. Nie warto, by szansę tę zniweczyły niepotrzebne czy złe rozwiązania szczegółowe. Liczymy na to, że w ustawie znajdą się zapisy wyraźnie wspierające transparentność procedur, w rodzaju tych, które zostały umieszczone w Europejskiej Karcie Naukowca, oraz promujące uczelnie wprowadzające procedury

antydiskryminacyjne: nowa ustawa powinna wspierać nie tylko doskonałość naukową, ale również wysokie standardy etyczne.

Podpisana w 1986 roku Magna Charta Universitatum stwierdza, że „Uniwersytet jest instytucją autonomiczną, wokół której koncentruje się życie społeczne”. Autonomia instytucjonalna nie powinna zostać skrępowana nadmiernie rozbudowanymi regulacjami, ograniczającymi swobodę działania uczelni. Jednak wobec powołania do istnienia zupełnie nowego organu, jakim jest Rada Uczelni, należy zadbać o jasne określenie relacji pomiędzy Radą Uczelni, Rektorem i Senatem oraz wprowadzić mechanizm rozstrzygania sporów kompetencyjnych i sytuacji patowych.

Oczywistym jest, że przy opisywaniu tak skomplikowanego systemu jak szkolnictwo wyższe i nauka nie da się wszystkiego zawrzeć w jednym akcie prawnym, dlatego nie dziwią odwołania do nieistniejących jeszcze rozporządzeń. Ale ich brak, na przykład w odniesieniu do przyszłej ewaluacji jednostek naukowych, uniemożliwia w tym momencie dokonania rzetelnej oceny zaprezentowanych propozycji. O prawdziwym kształcie ewaluacji zadecyduje bowiem rozporządzenie określające „szczegółowe kryteria ewaluacji jakości działalności naukowej, tryb jej przeprowadzania i sposób dokumentowania” (art. 263, ust. 2) oraz lista wydawnictw i czasopism, także określana w rozporządzeniu (art. 260, ust. 2).

Mamy nadzieję, że nasze uwagi zostaną uwzględnione i przyczynią się do ulepszenia ustawy, która ma szansę na wiele lat odmienić nasz system akademicki. Ostateczne poparcie ministerialnego projektu uzależniamy jednak od formy, jaką uzyska ten dokument po zakończeniu konsultacji społecznych.

USTAWA

Prawo o szkolnictwie wyższym

Dział 1. Przepisy ogólne

Art. 2

W misji uczelni istotną, a niedocenianą aktywnością, jest upowszechnianie wiedzy naukowej w społeczeństwie, w tym różne formy jej popularyzacji, co nie jest tożsame z kształceniem, jest natomiast społecznie istotne (stanowi istotny czynnik zapobiegający szerzeniu się pseudonaukowych i niebezpiecznych teorii, służy wyjaśnianiu kwestii wzbudzających społeczne zaniepokojenie, przyczynia się do zwiększania kapitału kulturowego społeczeństwa). Postulujemy dodanie w tym artykule formuły

„Misją systemu szkolnictwa wyższego i nauki jest prowadzenie kształcenia, działalności naukowej oraz upowszechnianie wyników badań”.

Art. 3, ust. 2

Zwracamy uwagę na nieprecyzyjność sformułowania „poszanowanie standardów naukowych”. Jeśli podstawą wyznaczającą te standardy jest - zgodnie z deklaracjami

MNiSW - Europejska Karta Naukowca, to np. obecny stan finansowania nauki nie pozwala na spełnienie wymogu zapewnienia „sprawiedliwych i atrakcyjnych warunków finansowania i/lub wynagradzania wraz z odpowiednimi i sprawiedliwymi świadczeniami w zakresie ubezpieczenia społecznego”, analogicznie nie jest spełniony warunek zapewnienia „równowagi płci” i szereg innych dotyczących np. standardów pracy, warunków zatrudniania i awansu.

Art 6, ust. 2

Nie jest jasne, jaki organ dokonuje ewaluacji realizacji polityki naukowej Państwa.

Art 7, ust. 1, pkt. 8

Nie jest jasne, jakie kryteria decydują o uznaniu podmiotu za działający w sposób ciągły (wskazane byłoby uściślenie, o jaki przedział czasowy chodzi).

Dział 2. Szkolnictwo wyższe

Rozdział 1: Uczelnie

Art. 11, ust. 1, pkt 4

Postulujemy poszerzenie tego zapisu i nadanie mu brzmienia:

4. „wychowywanie studentów w poczuciu odpowiedzialności za państwo polskie, za umacnianie zasad demokracji, poszanowanie praw człowieka oraz krzewienie postaw obywatelskich”.

Art. 11, ust. 1, pkt 5

Postulujemy uzupełnienie tego punktu, poprzez nadanie mu brzmienia:

5. „stwarzanie warunków do rozwoju kultury fizycznej oraz aktywności kulturalnej studentów”.

Art. 16, pkt. 1

Zwracamy uwagę, że w proponowanym systemie podziału uczelni na akademickie i zawodowe przynależność szkoły wyższej do grupy uczelni zawodowych określana jest w kategoriach negatywnych, a podstawowymi kryteriami jest brak pewnych cech - są to takie uczelnie, które nie spełniają warunków do tego, by być uczelniami akademickimi, lub nie muszą wypełniać części obowiązków, spoczywających na uczelniach akademickich (Art. 11, pkt. 2). Prawodawca nie stawia przed uczelniami zawodowymi zadań innych niż przed uczelniami akademickimi,

Takie potraktowanie uczelni zawodowych może negatywnie wpływać na ich postrzeganie: jako uczelni gorszych od akademickich. Brak także w proponowanym systemie czynników pozytywnie motywujących uczelnie zawodowe do podnoszenia

poziomu. Tymczasem uczelnie zawodowe mają do spełnienia rolę równie ważną, lecz odmienną od uczelni akademickich. Drogą rozwoju wyższych szkół zawodowych nie powinno być ubieganie się o status uczelni akademickiej, lecz doskonalenie się w grupie uczelni zawodowych.

Art. 19

Wprowadzenie do systemu akademickiego silnego elementu, jakim mają szansę być rady uczelni, może przyczynić się do większego otwarcia uczelni na otoczenie. Ważne jednak, by tworząc nowy organ, dobrze go umocować wobec rektora i senatu.

Uważamy, że z projektu należy usunąć pkt 3 oraz pkt 5 o sprawowaniu nadzoru nad gospodarką finansową uczelni oraz nad zarządzaniem uczelnią, gdyż są to obszary, które powinny pozostać w gestii rektora.

Art. 20, ust. 1

Jesteśmy zdania, że rada uczelni w całości powinna pochodzić z wyboru. Jej liczebność nie powinna być ograniczana ustawowo.

Proponujemy zatem zapis w art. 20 ust 1, pkt 1: „nieparzysta liczba członków, nie mniejsza niż 7 i nie większa niż 11”.

Zagwarantowanie ustawowo miejsca w radzie dla urzędującego przewodniczącego samorządu studenckiego tworzy rażącą wyrwę w ogólnej zasadzie wyłaniania członków rady. Ponadto, inne grupy, np., doktoranci, z niejasnych przyczyn pozbawieni są takiego przedstawicielstwa. Sądzymy, że lepiej, by ustawa nie wskazywała takich wyjątków, pozostawiając decyzję senatowi.

Proponujemy zatem wykreślenie art. 20, ust. 1, pkt 2.

Art. 21, ust. 1, pkt. 3 i 4

Wykluczenie spośród członków rady uczelni osoby, przeciwko której toczy się postępowanie o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub postępowania dyscyplinarne, po pierwsze narusza zasadę domniemania niewinności, po drugie ogranicza w tej mierze autonomię uczelni. Proponujemy usunięcie obu zapisów dotyczących toczących się postępowań.

Art 21, ust. 5

Proponujemy usunąć z tekstu projektu funkcję przewodniczącego senatu, zastępując go konsekwentnie przez Rektora. W tym punkcie zatem przepis powinien brzmieć:

5. „Wygaśnięcie członkostwa w radzie uczelni stwierdza Rektor”.

Art. 21, ust. 6

W związku z nieprecyzyjnym znaczeniem formuły „o nienależytym wypełnianiu obowiązków”, proponujemy zmienić zapis par. 21, ust 6, by otrzymał brzmienie:

„Senat może odwołać członka rady uczelni, o którym mowa w art. 20 ust. 1 pkt 1., większością 3/5 głosów”.

Art. 22, ust. 1

Projekt w zbyt wielu miejscach określa terminy, których wyznaczenie powinno znajdować się w kompetencjach uczelni. Dzięki oddaniu decyzji w tej kwestii uczelniom możliwe będzie większe ich zróżnicowanie. Postulujemy zatem nadanie temu ustępowi brzmienia:

1. „Datę rozpoczęcia kadencji rady uczelni oraz długość jej trwania określa statut uczelni”.

Art. 25, ust. 3

Wyboru rektora dokonuje Kolegium Elektorów, ale spośród kandydatów zgłoszonych przez Radę Uczelni (art. 19, ust. 6). Projekt ustawy nie przewiduje sposobu rozstrzygnięcia w przypadku pata wyborczego. Dlatego, częściowo wzorując się na rozwiązaniach przyjętych w odniesieniu do samorządu powiatowego i wojewódzkiego, proponujemy następujące rozwiązanie – dodanie zapisu:

Art, 25, ust. 3a:

„W przypadku niedokonania wyboru rektora w terminie trzech miesięcy od rozpoczęcia kadencji senatu w uczelni publicznej rektorem zostaje najstarszy członek senatu posiadający co najmniej stopień doktora habilitowanego oraz przeprowadza się wybory uzupełniające do senatu”.

Art. 28, ust. 1

Pomimo postulatów zróżnicowania polskiego systemu szkolnictwa wyższego projekt ustawy przesądza zaskakująco dużo rozwiązań, ograniczających możliwość takiej dywersyfikacji. Należy do nich długość kadencji rektora. Postulujemy oddanie decyzji w tym zakresie samej uczelni. Proponujemy, by ustęp ten otrzymał brzmienie:

1. „Datę rozpoczęcia kadencji rektora oraz długość jej trwania określa statut uczelni”.

Art. 31, ust. 1

Skład senatu powinien być określany w większym stopniu przez statut, a nie ustawę. Zapis ust. 1 zapewniający 50% miejsc w senacie profesorom tytularnym i profesorom uczelni nie powinien działać w okresie przejściowym, gdy nie będzie jeszcze profesorów uczelni zatrudnionych zgodnie z nowymi przepisami.

Zwracamy uwagę, że ustawa nie gwarantuje biernych i czynnych praw wyborczych, a co za tym idzie - miejsc w senacie - pracownikom z habilitacją spoza grona profesorów. Powoduje to, że senat nie będzie reprezentował wszystkich grup wspólnoty akademickiej.

Postulujemy, by ustęp ten brzmiał:

1. „W publicznej uczelni akademickiej profesorowie, profesorowie uczelni oraz pracownicy posiadający stopień doktora habilitowanego wybierają ze swojego grona członków senatu, którzy stanowią nie mniej niż 50% składu senatu”.

Proponujemy również dodanie ust. 3a

3a. „Pracownicy uczelni akademickiej inni niż ci, o których mowa w ust. 1, wybierają ze swojego grona członków senatu, którzy stanowią nie mniej niż 20% składu senatu”.

Art 36, ust. 1

Przepis niepotrzebnie ogranicza podmioty mogące tworzyć uczelnię federacyjną. Postulujemy usunięcie słów: „jeżeli mają siedzibę w tym samym województwie”.

Art. 40, ust. 3

Mamy wątpliwość, czy oddanie ministrowi wyłącznych kompetencji we włączaniu uczelni, instytutu badawczego lub instytutu PAN do innej uczelni nie narusza autonomii uczelni. Proponujemy zapis:

3. „Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, w drodze rozporządzenia, włącza do uczelni publicznej – po uzyskaniu pisemnej zgody senatu i rektora lub dyrektora każdego z zainteresowanych podmiotów – inną uczelnię publiczną, instytut badawczy lub instytut PAN, po zasięgnięciu opinii właściwego ministra nadzorującego uczelnię lub instytut badawczy, lub Prezesa PAN.”

Rozdział 2: Prowadzenie studiów

Art. 68, ust. 4

Zgadzamy się, że jakość kształcenia na części kierunków studiów niestacjonarnych może obecnie budzić wątpliwości. Nie sądzymy jednak, że środkiem zaradczym, gwarantującym poprawę ich poziomu jest ustawowe wydłużanie czasu ich trwania. Po pierwsze, narusza to autonomię uczelni w zakresie określania trybu prowadzenia studiów, a po drugie, dokonuje się tego na koszt studentów wnoszących opłaty za te studia. Postulujemy usunięcie tego ustępu.

Art. 70, ust. 2

Ustęp ten zawiera kilka niezręczności językowych i błąd logiczny. Proponujemy nadanie mu brzmienia:

2. „Efektom uczenia się przypisuje się punkty ECTS, stanowiące miarę średniego nakładu pracy studenta niezbędnego do ich uzyskania”.

Art 78, ust. 1

Proponujemy, by przepis ten dopuszczał do prowadzenia zajęć dydaktycznych również osoby spoza grona pracowników uczelni, w tym osoby o statusie analogicznym do niemieckiego „privatdozenta” czy specjalistów gotowych prowadzić zajęcia dydaktyczne bez wynagrodzenia. Postulujemy zatem dodanie do tego ustępu zdania:

„Osoby niezatrudnione w uczelni mogą prowadzić zajęcia dydaktyczne na podstawie umowy o pracę za wynagrodzeniem oraz nieodpłatnie na podstawie umowy o wolontariat”.

Art 81, ust. 6

Proponujemy wydłużenie okresu publikacji recenzji przed egzaminem dyplomowym z 3 dni do 7 dni.

Art 87, pkt 3

Jesteśmy zdania, że zachowanie w kompetencji ministra prawa do decydowania, jakie kierunki studiów realizowane są w systemie studiów dwustopniowych, a jakie w trybie jednolitych studiów magisterskich, nie jest właściwe. Sądzymy, że polski system szkolnictwa wyższego wymaga daleko idącej deregulacji również w zakresie czasu trwania i struktury studiów. Sądzymy, że minister powinien określać wartości graniczne, np. liczby punktów ECTS, a nie administracyjnie tworzyć wykazy jednolitych, pięcioletnich studiów. Decyzja ta powinna być przekazana uczelniom. Wskazane byłoby, aby na różnych uczelniach funkcjonowały studia na pewnych kierunkach zarówno w systemie dwustopniowym, jak i w systemie jednolitych studiów magisterskich. Prawa takie powinny zależeć od poziomu prowadzonych w uczelniach badań naukowych i dydaktyki, a nie od decyzji ministra. Rolę kontrolną powinna odgrywać PKA. Tylko w wypadku wyjątkowo wymagających kierunków studiów powinna zostać utrzymana forma wyłącznie jednolitych studiów magisterskich (medycyna, prawo, psychologia).

Rozdział 5: Pracownicy uczelni**Art. 120, ust. 3**

Zgodnie z zasadą domniemania niewinności nie można ograniczać prawa do bycia nauczycielem akademickim osobie, wobec której toczy się postępowanie, lecz nie została skazana prawomocnym wyrokiem.

Art. 126, ust. 1

Postulujemy, by na poziomie ustawowym wprowadzić obowiązek włączenia do komisji konkursowych osób spoza jednostki zatrudniającej pracownika. Postulujemy także umieszczenie w tym artykule odwołania do zasad zawartych w Europejskiej Karcie Naukowca.

Art. 126, ust. 3

Zapisy ustawowe dotyczące konkursów na zatrudnienie w uczelniach powinny pozostawiać szeroką autonomię uczelniom, zapewniając jednak transparentność i obiektywizm postępowania. Wytyczne, jak należy organizować takie konkursy, wprowadza Europejska Karta Naukowca.

Należy wydłużyć czas dzielący ogłoszenie konkursu od jego rozstrzygnięcia do co najmniej 30 dni, tak, aby umożliwić aplikowanie jak największej liczbie kandydatów z kraju i z zagranicy, a tym samym zwiększyć konkurencyjność.

Postulujemy zatem w nadanie ust. 3. brzmienia:

3. „Informację o konkursach, o których mowa w ust. 1, oraz o wynikach tych konkursów wraz z uzasadnieniem, a także uzasadnienie jego nierozstrzygnięcia, ogłasza się na stronach internetowych uczelni, urzędu obsługującego ministra oraz właściwego ministra nadzorującego uczelnię odpowiednio w terminie co najmniej 30 dni przed konkursem albo niezwłocznie po jego zakończeniu.”

W **art. 126, ust. 4**, analogicznie proponujemy zmienić termin z 14 na „co najmniej 30 dni”. Dodatkowo postulujemy wprowadzenie wymogu zamieszczania ogłoszenia również w j. angielskim.

Art. 132, ust. 3, pkt 3

Zwracamy uwagę na nieprecyzyjność tego zapisu: do instytucji kultury zaliczane są także instytucje prowadzące działalność naukową (np. muzea, biblioteki). A zatem zapis pkt. 3 stoi w sprzeczności z zapisem Art. 132 ust. 1. Zapis wymaga doprecyzowania, np. „instytucje kultury nieprowadzące działalności naukowej”. Możliwe jest również usunięcie tego punktu, by podjęcie pracy w instytucji kultury również wymagało zgody rektora.

Art. 134, ust. 2

Nadmierne obciążanie obowiązkami dydaktycznymi może odbić się na jakości prowadzonych zajęć. Zwracamy uwagę, że zgodnie z art. 134, ust. 5 poziom obciążeń może zostać zwiększony o ½ w przypadku pracowników dydaktycznych, co daje łącznie maksymalnie nawet 810 godzin obciążenia.

Proponujemy następującą zmianę przepisu, obniżającą górną granicę pensum”

2. “Roczny wymiar zajęć dydaktycznych wynosi:

- 1) do 480 godzin dydaktycznych – dla pracownika dydaktycznego zatrudnionego na stanowisku lektora lub stanowisku równorzędnym określonym w statucie uczelni,
- 2) do 360 godzin dydaktycznych – dla asystenta i innego pracownika dydaktycznego,
- 3) do 180 godzin dydaktycznych – dla pracownika badawczo–dydaktycznego

– przy czym 1 godzina dydaktyczna wynosi 45 minut.”

Art. 137

W projekcie nie przewidziano urlopu habilitacyjnego. Postulujemy wprowadzenie do projektu możliwości uzyskania urlopu habilitacyjnego w wymiarze co najmniej 6 miesięcy i nie większym niż 12 miesięcy.

Art. 137, ust. 1

Nie widzimy uzasadnienia dla ograniczenia nałożonego na rektora podejmującego decyzję o udzieleniu urlopu naukowego. Uważamy, że ogranicza to zarówno autonomię rektora, jak i swobodę prowadzenia badań przez naukowca: badania nie muszą być prowadzone poza uczelnią lub też mogą być tylko częściowo prowadzone poza uczelnią. Postulujemy usunięcie zdania: „w celu przeprowadzenia badań poza uczelnią”, pozostawiając zapis:

„Rektor może udzielić nauczycielowi akademickiemu posiadającemu co najmniej stopień doktora, nie częściej niż raz na 7 lat zatrudnienia w danej uczelni, płatnego urlopu naukowego w wymiarze nieprzekraczającym roku”.

Art. 137, ust. 3

Zapis ogranicza swobodę rektora w przyznawaniu urlopu pracownikowi i niepotrzebnie przeregulowuje zasady udzielania urlopów. Proponujemy usunąć słowa: „za granicą”, pozostawiając formułę:

„Rektor może udzielić nauczycielowi akademickiemu płatnego urlopu w celu odbycia kształcenia, stażu naukowego albo dydaktycznego, uczestnictwa w konferencji lub uczestnictwa we wspólnych badaniach naukowych prowadzonych z innym podmiotem na podstawie umowy o współpracy naukowej”.

Art 142, ust. 2

Jesteśmy zdania, że w celu poprawy jakości prowadzonych badań naukowych należy zadbać o korzystne warunki ich prowadzenia. Zapis tego ustępu, ustalający wynagrodzenie pracownika przebywającego na płatnym urlopie naukowym, nie realizuje tego postulatu. Sądzymy, że pracownicy przebywający na płatnych urlopach naukowych powinni otrzymywać wynagrodzenia takie same jak w okresie pracy. Byłoby to rozwiązanie stymulujące badania naukowe, poprzez usunięcie „kary” wynikającej ze zmniejszenia wynagrodzenia w okresie urlopu naukowego. Postulujemy zatem zapis:

„Wynagrodzenie za czas płatnych urlopów, o których mowa w art. 137, oblicza się jak normalne wynagrodzenie za czas pracy.”

Warto promować na uczelniach mechanizmy finansowe, które zachęcałyby pracowników do spędzania urlopów naukowych zagranicą. Motywujący dodatek finansowy zapewne byłby skuteczniejszy w promocji współpracy międzynarodowej niż wszelkie deklaracje promujące umiędzynarodowienie.

Art. 145

Proponowane w projekcie minimalne wysokości wynagrodzenia uzależnione zostały od płacy minimalnej. Zwracamy uwagę, że jest to wielkość zależna od wielu nieprzewidywalnych czynników, wyznaczana przez Radę Ministrów i nie zawsze musi korespondować z realną sytuacją na rynku pracy. Pojawiły się w tym kontekście propozycje uzależnienia minimalnych wynagrodzeń od wysokości średniego wynagrodzenia. Rozumiemy jednak, że wynikałaby stąd trudność związana z koniecznością częstego zmieniania wysokości wynagrodzeń.

Jeśli zatem ustawodawca chciałby zachować związek między płacami minimalnymi a poziomem pensji minimalnej, proponujemy wyraźne podniesienie zapisanych w ustawie progów. Rozwój polskich uczelni zależy w dużej mierze od ich atrakcyjności jako miejsc pracy oraz zapewnienia wynagrodzeń, które pozwolą pracownikom koncentrować się wyłącznie na ich zawodowych obowiązkach. Wskazane w projekcie wysokości stawek nie dają szansy realizacji żadnego z tych celów. Zwracamy również uwagę, że ustalenie wynagrodzenia adiunkta na poziomie 195% płacy minimalnej, a stypendium doktoranta na poziomie 170% pensji minimalnej nie zachęci do pracy na uczelniach najlepszych absolwentów szkół doktorskich. Zważywszy, że w przypadku wynagrodzenia adiunkta mamy do czynienia z wielkością brutto, to jego pensja minimalna netto wyniesie ok. 95% wysokości stypendium doktoranckiego, a wynagrodzenie asystenta na poziomie 125% płacy minimalnej działać będzie nie tylko demotywująco, ale wręcz demoralizująco na pracowników z tytułem magistra zatrudnionych na stanowiskach asystenckich.

Proponujemy zatem zmianę tego artykułu:

1. „profesora – wynosi 400%,”
2. profesora uczelni – wynosi 300%,”
3. adiunkta – wynosi 250%,”
4. asystenta – wynosi 200%,”
5. pracownika niebędącego nauczycielem akademickim – wynosi 150%”
6. nauczyciela akademickiego zatrudnionego na stanowisku innym niż wymienione w art. 123 ust. 1 – wynosi 200%”.

Rozdział 7: Studia podyplomowe i inne formy kształcenia

Art 168, ust. 1

Postulujemy skreślenie tego punktu, gdyż to do uczelni powinno należeć wyłączne prawo decyzji o długości oferowanych studiów, w tym szczególnie płatnych. Możliwe

jest przecież stworzenie programu studiów podyplomowych trwających 3 miesiące - w trybie dziennym - a realizujący program wymagający większego nakładu pracy liczonego w punktach ECTS niż dwa semestry studiów w trybie zaocznym.

Po art. 168

Należy dodać zapis wprowadzający obowiązek oceny studiów w szkołach doktorskich przez PKA.

Dział IV

Stopnie i tytuł w systemie szkolnictwa wyższego i nauki

Rozdział 1: Przepisy ogólne

Art. 178

Nauczyciel akademicki i pracownik naukowy nie powinni być przymuszani do przyjęcia funkcji recenzenta lub promotora. Przymus taki może mieć negatywny wpływ w szczególności na jakość opieki promotorskiej. Równocześnie, zapis taki rodzi niebezpieczeństwo powstania sytuacji, w których w świetle prawa nie zachodzi co prawda konflikt interesów, jednak mogą zaistnieć uzasadnione wątpliwości co do bezstronności recenzji. Uważamy, że artykuł ten powinien być usunięty z projektu ustawy.

Art. 179, ust. 2 i 3

W sytuacji niedofinansowania uczelni i niskich pensji pracowników nauki wynagrodzenia za promowanie rozpraw doktorskich oraz pełnienie funkcji recenzenta bywają ważnym źródłem dodatkowego dochodu. Uważamy to za sytuację patologiczną. Nie powinno dochodzić do sytuacji, w której udział w przewodzie doktorskim czy promowanie doktoratu będą motywowane finansowo..

Sądzimy, że uposażenia pracowników nauki powinny osiągnąć poziom, umożliwi likwidację honorariów za recenzje. Udział w przewodach doktorskich powinien stanowić o prestiżu pracownika, a nie być formą jego dofinansowania.

Rozdział 2: Stopień doktora

Art. 181, ust. 1, pkt 3

Zważywszy, że doktorat stanie się na mocy nowej ustawy jedynym stopniem naukowym, którego zdobycie będzie stanowiło warunek dopuszczający do kolejnych szczebli kariery naukowej (wobec nieobowiązkowej habilitacji), wymagania ustawowe stawiane doktorantom uważamy za zbyt skromne.

Art. 193, ust. 6

Zapis „Podmiot prowadzący szkołę doktorską może prowadzić tylko jedną szkołę doktorską w danej dyscyplinie.” w znacznym stopniu ograniczy interdyscyplinarną współpracę w uczelniach. Oznacza on bowiem, że np. fizyka, jeśli stworzy szkołę doktorancką z chemią, to nie będzie mogła współpracować z biologią. Wielość możliwych połączeń w większym stopniu odpowiada współczesnym wyzwaniom nauki niż tworzenie gigantów obejmujących wszystkie istniejące dyscypliny. Postulujemy usunięcie tego ustępu.

Art. 196, ust. 2

Nie jest jasne, kto wyznacza promotora(ów). Proponujemy uzupełnić przepis o jasne wskazanie, że obowiązek wyznaczenia promotora spoczywa na jednostce prowadzącej szkołę doktorską i odbywa się na podstawie jej wewnętrznych przepisów.

W **art. 196** brak zapisu umożliwiającego zmianę promotora, co powinno być wyraźnie zagwarantowane w tych przepisach. Proponujemy dodanie ustępu o następującej treści:

6. „Doktorantowi przysługuje prawo zmiany promotora. Procedurę w tym zakresie określa regulamin szkoły doktorskiej.”

Art. 197, ust. 1

Postulujemy, by indywidualny plan badawczy był zatwierdzany przez komisję, o której mowa w art. 197, ust. 4. Pozwoli to uniknąć sytuacji, w której komisja będzie oceniała postępy w realizacji źle zaprojektowanego lub nierealistycznego planu badawczego.

Art. 197, ust. 2 i 4

W paragrafie dotyczącym szkół doktorskich i zapewnienia wysokiej jakości doktoratów postulujemy, by ocenie podlegał nie tylko sam doktorant i jego praca, ale również promotor i jego zaangażowanie w opiekę nad doktorantem. Proponujemy zatem, by do obecnego ust. 2. dodać:

„Ocenie podlegają postępy pracy badawczej doktoranta oraz jakość opieki promotora/promotorów.”

Znacznych zmian wymaga ust. 4. Jesteśmy zdania, że promotor - wraz z doktorantem - powinien być stroną ocenianą i nie może brać udziału w komisji oceniającej. Siłą tej procedury tkwić będzie w jej zewnętrznym charakterze wobec relacji promotor-doktorant. Komisja, dzięki swej neutralności, będzie mogła wskazać mocne i słabe strony dotychczasowej pracy. Postulujemy zatem, by ust. 4 otrzymał brzmienie:

„Ocena śródkresowa jest przeprowadzana przez komisję, w której skład wchodzi 3 osoby, w tym co najmniej 1 osoba posiadająca stopień doktora habilitowanego lub tytuł profesora w dyscyplinie, w której przygotowywana jest rozprawa doktorska, zatrudniona poza podmiotem prowadzącym szkołę doktorską”.

Art. 199, ust. 2

Nie wskazano organu, który może przedłużyć termin złożenia rozprawy doktorskiej. Postulujemy, by decyzję taką wydawała komisja, o której mowa w Art. 197, ust. 4, na podstawie oceny realizacji indywidualnego planu badawczego.

Artykuł 205, ust. 1.

Propozycja, zgodnie z którą każdy doktorant powinien otrzymywać stypendium doktoranckie, jest jedną ze sztandarowych zmian tego projektu ustawy. Oceniamy ją bardzo pozytywnie. Warto jednak zauważyć, że doktoranci często zatrudniani są z funduszy innych niż stypendia uczelniane (np. w ramach stypendiów lub etatów finansowanych w ramach projektów badawczych). Już obecnie wprowadzony zapis nakazujący wypłacanie stypendiów połowie doktorantów przyjmowanych do danej jednostki doprowadza czasami do sytuacji, kiedy to dana osoba wygrywa konkurs na stypendium w ramach grantu, a następnie nie dostaje się z braku miejsc na studia doktoranckie prowadzone na Wydziale, na którym realizowany jest grant. Przykłady międzynarodowe wskazują, że w krajach, w których doktoranci otrzymują wynagrodzenia, często fundowane są one przez różne instytucje (np. uniwersytety lub agencje finansujące badania). Dlatego naszym zdaniem ustawa powinna dopuszczać możliwość wypłacania wynagrodzenia doktoranckiego w różnych formach, określając jednocześnie jego wysokość.

Postulujemy zmienić ust. 1 nadając mu brzmienie:

1. „Doktorant otrzymuje stypendium doktoranckie lub odpowiadające mu wynagrodzenie wypłacane z innych źródeł”

i w konsekwencji w kolejnych punktach:

2. „Łączy okres otrzymywania stypendium doktoranckiego lub innego wynagrodzenia...

3. Do okresu, na który przyznano stypendium lub inne wynagrodzenie, nie wlicza się...

4. Wysokość stypendium lub odpowiadającego mu wynagrodzenia wynosi co najmniej... “.

Rozdział 3: Stopień doktora habilitowanego

Art. 214

Za kluczowe w tym rozwiązaniu uznajemy ograniczenie uprawnionych podmiotów wyłącznie do tych, które w danej dyscyplinie uzyskały kategorie A+ i A. To zdecydowanie słuszne rozwiązanie.

Krytycznie oceniamy jednak zaproponowaną w projekcie procedurę habilitacyjną. Wątpliwości nasze budzi:

1. niedostatecznie jakościowy charakter habilitacji - zmiany, wprowadzone w projekcie ustawy, nie prowadzą do przekształcenia habilitacji w certyfikat jakościowy, nie obejmują wielostronnej oceny całości dorobku habilitanta jako podstawy nadania stopnia, utrzymują natomiast krytykowane kryterium oceny „osiągnięcia naukowego” jako kluczowego do uzyskania stopnia;
2. zaproponowane procedury ograniczają uprawnienia podmiotu habilitacyjnego, de facto czyniąc samo postępowanie nieczytelnym, jeśli idzie o kompetencje jego uczestników;
3. nie wprowadzono zasady zakazującej ubiegania się o nadanie stopnia w jednostce zatrudniającej habilitanta.

Art. 214, ust. 1, pkt 2

Postulujemy zmienić ust. 1. pkt 2, nadając mu brzmienie:

„posiada dorobek naukowy albo artystyczny, stanowiący znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, zdobyty po uzyskaniu stopnia doktora”.

Art. 214, ust. 4

Proponujemy zmianę brzmienia ust. 4 tak, aby przenieść decyzje na podmiot habilitujący. A mianowicie:

„Podmiot habilitujący określa warunki, w których można odstąpić od przepisów ust. 1, pkt 2 i 3, jeśli osoba ubiegająca się o nadanie stopnia doktora habilitowanego spełniła przynajmniej jeden z poniższych warunków:

1. jako kierownik projektu otrzymała grant przyznany przez Europejską Radę do spraw Badań Naukowych;
2. jako kierownik projektu i zespołu badawczego zrealizowała projekt finansowany w ramach konkursu grantowego o uznanej renomie międzynarodowej określonego w przepisach wydanych na podstawie ust. 5 i uzyskała rozliczenie tego projektu”.

Art. 215

Aby podnieść poziom procedury habilitacji, ważne jest stworzenie mechanizmów zapobiegających grzesnościowym działaniom podmiotów. Za kluczowe uznajemy zatem dodanie do Art. 215 ust. 3, w brzmieniu:

3. „Ubiegający się o nadanie stopnia doktora habilitowanego wskazuje podmiot habilitujący, o którym mowa w ust. 2, pkt 3, z wyłączeniem podmiotu, w którym jest zatrudniony”.

Art. 216

Wyrażamy wątpliwość, czy istotnie w procedurze habilitacyjnej tak dużą rolę powinien odgrywać centralny organ w rodzaju RDN, a podmiot habilitujący powinien mieć jedynie wpływ na działania formalne. Logiczną konsekwencją ograniczenia liczby podmiotów habilitujących powinno być przekazanie im większych kompetencji w procedurze. Ponadto sądzimy, że decyzja powinna zależeć w większym stopniu od podmiotu habilitującego, a w mniejszym od komisji.

Zgodnie z naszą propozycją zmian w Art. 215 ust. 3, habilitant nie powinien być pracownikiem podmiotu, w którym odbywa się postępowanie habilitacyjne, zatem nie ma przeszkód, by recenzenci pochodzili również spośród pracowników tego podmiotu.

Uważamy, że wprowadzenie do postępowania dwóch anonimowych recenzentów, wyłanianych przez RDN w drodze losowania jest wątpliwe etycznie. Gwarancją podniesienia jakości recenzji w postępowaniach i wyeliminowania patologii nie jest utajnianie nazwisk recenzentów, lecz pełna transparentność procedur. Jeśli istotnie zachowana zostanie formuła losowania recenzentów, domagamy się, by osoby te działały jawnie pod własnym nazwiskiem.

Zwracamy też uwagę, że zapis z ust. 3 nie wyjaśnia, jak powinno wyglądać postępowanie w sytuacji, gdy istnieje tylko jeden podmiot mający uprawnienia habilitacyjne w danej dyscyplinie.

Postulujemy wprowadzenie jednego z dwóch poniższych rozwiązań: jedno zachowuje rolę RDN, a drugie przenosi całe postępowanie na podmiot habilitujący:

Wersja 1

1. W terminie 6 tygodni od dnia otrzymania wniosku podmiot habilitujący może nie wyrazić zgody na przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego.
2. Podmiot habilitujący
 - 1) powołuje 4 recenzentów;
 - 2) może określić minimalną liczbę recenzentów pochodzącą spoza danego podmiotu, nie mniejszą jednak niż dwóch.
3. W terminie 12 tygodni od dnia powołania recenzenci oceniają, czy osiągnięcia naukowe osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego odpowiadają wymaganiom określonym w art. 214 ust. 1 pkt 2, i przygotowują recenzje.
4. Podmiot habilitujący może przeprowadzić kolokwium habilitacyjne osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.
5. Uchwałę zawierającą decyzję w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego podejmuje podmiot habilitujący w głosowaniu tajnym. Decyzja nie może być pozytywna, jeżeli co najmniej 2 recenzje są negatywne.
6. W przypadku wydania decyzji o odmowie nadania stopnia doktora habilitowanego, te same osiągnięcia naukowe lub artystyczne nie mogą być podstawą do ponownego ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

7. W przypadku wycofania wniosku po powołaniu recenzentów:
 - 1) ten sam wniosek nie może być podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego w innym podmiocie habilitującym;
 - 2) wnioskodawca nie może ubiegać się o nadanie stopnia doktora habilitowanego przez okres 2 lat.
8. Organ, o którym mowa w art. 173 ust. 1, określi, w drodze uchwały, szczegółowy tryb postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego, w szczególności:
 - 1) zasady ustalania wysokości opłaty za postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego;
 - 2) sposób wyznaczania recenzentów.

Wersja 2

1. RDN dokonuje oceny formalnej wniosku oraz przekazuje go podmiotowi habilitującemu w terminie 4 tygodni od dnia jego otrzymania.
2. W terminie 6 tygodni od dnia otrzymania wniosku podmiot habilitujący może nie wyrazić zgody na przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego. W tym przypadku zwraca się wniosek do RDN w terminie 4 tygodni.
3. W przypadku niewyrażenia zgody, RDN niezwłocznie wyznacza inny podmiot habilitujący i przekazuje wniosek temu podmiotowi. Przepisu ust. 2 nie stosuje się.
4. W terminie 10 tygodni od dnia otrzymania wniosku RDN wyznacza 2 recenzentów spoza podmiotu habilitującego.
5. W terminie 6 tygodni od dnia otrzymania informacji o recenzentach wyznaczonych przez RDN podmiot habilitujący powołuje komisję habilitacyjną. Komisja składa się z:
 - 1) 2 recenzentów wyznaczonych przez RDN;
 - 2) 2 recenzentów wyznaczonych przez podmiot habilitujący.
6. W terminie 12 tygodni od dnia powołania recenzenci oceniają, czy osiągnięcia naukowe osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego odpowiadają wymaganiom określonym w art. 214 ust. 1 pkt 2, i przygotowują recenzje.
7. Podmiot habilitujący może przeprowadzić kolokwium habilitacyjne osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.
8. Uchwałę zawierającą decyzję w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego podejmuje podmiot habilitujący w głosowaniu jawnym w ciągu miesiąca od otrzymania recenzji. Na wniosek osoby ubiegającej się o nadanie stopnia podmiot podejmuje uchwałę w głosowaniu tajnym. Decyzja nie może być pozytywna, jeżeli co najmniej 2 recenzje są negatywne.
9. W przypadku wydania decyzji o odmowie nadania stopnia doktora habilitowanego te same osiągnięcia naukowe lub artystyczne nie mogą być podstawą do ponownego ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.
10. W przypadku wycofania wniosku po powołaniu recenzentów:

- 1) ten sam wniosek nie może być podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego w innym podmiocie habilitującym;
- 2) wnioskodawca nie może ubiegać się o nadanie stopnia doktora habilitowanego przez okres 2 lat.

11. Organ, o którym mowa w art. 173 ust. 1, określi, w drodze uchwały, szczegółowy tryb postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego, w szczególności:

- 1) zasady ustalania wysokości opłaty za postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego;
- 2) sposób wyznaczania recenzentów.

Art. 222

Zwracamy uwagę, że na mocy tego przepisu uprawnienia równoważne z habilitacją są przyznawane de facto bez kontroli RDN, na mocy jednoosobowej decyzji rektora/dyrektora. Brak zapisu, który przewidywałby merytoryczną ocenę dorobku kandydata przeprowadzaną przez organ inny niż ww. rektor/dyrektor. RDN ocenia decyzję rektora/dyrektora na podstawie dokumentacji przesłanej wraz z tą decyzją (nie jest jasne, jaki jest zakres informacji dostarczanych do RDN), bez możliwości przeprowadzenia merytorycznej oceny kandydata. Postulujemy, by wprowadzić w tym przepisie nakaz przeprowadzania oceny kandydata przez ciało o kompetencjach naukowych, wyłaniane w jednostce.

Art 223, ust. 3

Dla uniknięcia wątpliwości postulujemy by ustęp ten uzyskał brzmienie:

3. „W wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych najwyższą jakością osiągnięć naukowych albo artystycznych, tytuł profesora może być nadany osobie posiadającej stopień doktora, lecz nieposiadającej stopnia doktora habilitowanego. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio.”

Rozdział 4: Tytuł profesora

Uwagi ogólne:

Krytycznie odnosimy się do utrzymania profesury tytularnej. Zarówno forma nadawania tytułu (przez prezydenta), jak i jej usytuowanie w strukturze organizacji nauki odbiega od praktyk znanych z większości krajów o wysokim poziomie rozwoju cywilizacyjnego. Utrzymywanie takiej formuły profesury tytularnej, przy jednoczesnym zachowaniu habilitacji, nie ma uzasadnienia jakościowego. Sądzymy, że lepszym (projakościowym i upraszczającym system) rozwiązaniem byłaby likwidacja profesury tytularnej, zachowanie stanowiska profesora oraz zwiększenie wymagań habilitacyjnych i w postępowaniach doktorskich.

Art. 223, ust. 1, pkt 1c

Zwracamy uwagę, że należy uwzględnić w tym punkcie nie tylko badania naukowe, ale aktywność dydaktyczną na zagranicznej uczelni. O uznaniu międzynarodowym uczonego świadczy często lepiej zaproszenie jako profesora wizytującego do prowadzenia zajęć na obcej uczelni niż uczestnictwo w badaniach. W obecnym brzmieniu przepis ten pomija tego rodzaju dorobek. Postulujemy zatem zmianę brzmienia przepisu na:

„prowadziła badania naukowe lub zajęcia dydaktyczne w zagranicznych instytucjach naukowych trwające co najmniej 3 miesiące”.

Art. 223, ust. 2

Jesteśmy zdania, że kryteria pozamerytoryczne nie powinny decydować o nadawaniu stopni i tytułów. Postulujemy usunięcie tego ustępu.

Art 223, ust. 3

W celu uniknięcia wątpliwości postulujemy, by ustęp ten uzyskał brzmienie:

3. „W wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych najwyższą jakością osiągnięć naukowych albo artystycznych, tytuł profesora może być nadany osobie posiadającej stopień doktora, lecz nieposiadającej stopnia doktora habilitowanego. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio”.

Art. 224, ust. 2

Uważamy, że wprowadzenie obowiązku lustracyjnego względem osób ubiegających się o tytuł profesora to pozamerytoryczny element oceny i jako taki nie może być warunkiem do nadawania tytułu naukowego.

Ponadto w przepisach przejściowych i dostosowawczych pojawił się rozszerzony zapis (Art. 93b) dotyczący obowiązku lustracyjnego wobec nieokreślonych w ustawie stanowisk kierowniczych, co stanowi przestrzeń do wybiórczego stosowania niedopracowanych przepisów.

Art. 224, ust. 3

Jesteśmy przeciwni wprowadzeniu do procedury anonimowych recenzentów, szczególnie jeśli mieliby być oni powoływani w drodze losowania (por. Art 234). Najlepszą drogą walki z nieprawidłowościami nie jest tajność, lecz pełna jawność postępowania i wyrażanych opinii. Postulujemy zatem wykreślenie ostatniego zdania z tego ustępu.

Art. 224, ust. 9

Postulujemy wykreślenie tego ustępu. Jeśli członkowie RDN mają być wyłaniani na podstawie oceny ich doskonałości naukowej, nie powinni być zróżnicowani w

zależności od posiadania tytułu profesorskiego. Powinni brać udział w postępowaniu nie z racji posiadania tytułu, lecz z racji zasiadania w RDN.

Rozdział 5: Rada Doskonałości Naukowej

Art. 228, ust. 4

Skoro RDN ma składać się z badaczy o wyróżniających się osiągnięciach naukowych, a zatem mających wyjątkowy autorytet, postulujemy ograniczyć jednostki mające prawo zgłaszania kandydatów do tych posiadających w danej dyscyplinie kategorię A i A+.

Art. 234, ust. 1-2

Rozumiemy, że losowanie kandydatów z grona wcześniej wyłonionych kandydatów ma zapobiegać patologiom w rodzaju grzecznościowych recenzji, Mechanizm ten jednak doprowadzi nieuchronnie do obniżenia kompetencji recenzentów, gdyż nie dobór merytoryczny, lecz los zadecyduje o przydziale osoby do konkretnego postępowania. Jeśli ustawodawca zachowa ten mechanizm, proponujemy, by losowanie nie dotyczyło anonimowych recenzentów, lecz jedynie tych, którzy wystąpią w postępowaniu pod swoim nazwiskiem. Niekompetentny recenzent funkcjonujący anonimowo może obniżyć poziom naukowy postępowania, a nie zapewnić jego wysoki poziom. Podobnie jak w przypadku recenzji habilitacyjnych, postulujemy również rezygnację z recenzji anonimowych.

Dział VI

Odpowiedzialność dyscyplinarna

Rozdział 1: Odpowiedzialność dyscyplinarna nauczycieli akademickich

Art. 271 ust. 1

Proponujemy uwzględnienie w katalogu kar zakazu sprawowania funkcji członka Komisji Ewaluacji Nauki oraz Rady Doskonałości Naukowej.

Art. 271 ust. 2

Kary wymienione w punktach ust. 1 pkt. 3-5 nie powinny się wykluczać, gdyż mogą dotyczyć przewinień dyscyplinarnych odmiennego rodzaju, trudno też w ich przypadku mówić o gradacji surowości. Proponujemy wpisanie do projektu ustawy możliwości zastosowania kary skumulowanej w zakresie kar wymienionych w punktach 3-5.

Art. 272 ust. 1

Ograniczenie sprawowania funkcji rzecznika dyscyplinarnego do osób posiadających stopień doktora habilitowanego lub tytuł profesora może powodować problemy z wyłonieniem odpowiedniego kandydata w przypadku uczelni zawodowych, których

kadra - wg założeń ustawy - nie będzie miała obowiązku awansu naukowego powyżej stopnia doktora. Proponujemy następujące brzmienie art. 272 ust. 1:

1. "Rzeczników dyscyplinarnych w uczelni powołuje rektor spośród pracowników uczelni posiadających co najmniej sześćoletni staż pracy w zawodzie nauczyciela akademickiego".

Art. 272 ust. 2

Warunek reprezentatywności dziedzin wymieniony w punkcie 1 jest zbędny, skoro daną sprawą zajmuje się i tak jeden rzecznik dyscyplinarny.

Art. 285

Proponujemy dodanie ustępu 2 o treści:

„W przypadku wydania postanowienia, o którym mowa w ust. 1, wstrzymany zostaje bieg terminu określonego w art. 282 ust. 5 Ustawy”

oraz ust. 3 o treści:

„Na postanowienie, o którym mowa w ust. 1, stronom postępowania przysługuje zażalenie do właściwej komisji dyscyplinarnej, o której mowa w art. 274 ust. 1”.

Art. 287

Proponujemy dodanie możliwości uczestnictwa osoby pokrzywdzonej w charakterze oskarżyciela posiłkowego w postępowaniu dyscyplinarnym.

Art. 288 ust. 4

Proponujemy zapisanie w projekcie ustawy powszechnej jawności rozpraw dyscyplinarnych, dodając tym samym element kontroli zewnętrznej nad przestrzeganiem prawa i standardów etycznych w uczelniach. Jednocześnie należy dopuścić tajność rozprawy w przypadku takiego wniosku osoby pokrzywdzonej. Ponadto przepis nie precyzuje, czy rozprawa dyscyplinarna w postępowaniu odwoławczym jest jawna dla pracowników uczelni, z której wywodzi się obwiniony.

Art. 289

Proponujemy możliwość zgłoszenia votum separatum przez członka składu orzekającego, by nie rozmywać odpowiedzialności za nierzetelne, stroniczne lub niezgodne z prawem orzeczenia.

Art. 299

Jesteśmy zdania, że środowisko naukowe nie jest wolne od rozmaitych nieprawidłowości. Proponowane w tym paragrafie wyłączenie dokumentów w

postępowaniach wyjaśniających i dyscyplinarnych spośród dokumentów stanowiących informację publiczną może mieć groźne konsekwencje. Jesteśmy zdania, że jawność przynosi więcej korzyści niż szkód. Jest to szczególnie istotne wobec potrzeby dbania o rolę pracowników nauki jako osób zaufania publicznego.

Akta z postępowań dyscyplinarnych powinny być traktowane jako informacja publiczna w myśl zasady przejrzystości funkcjonowania państwa. W szczególności jawne powinny być akta postępowań wyjaśniających prowadzonych przez rzeczników dyscyplinarnych ministra oraz akta postępowań dyscyplinarnych przed komisją dyscyplinarną ministra, by zmniejszyć pokusę ingerencji w treść orzeczeń. Jest to sprawa o tyle istotna, że to komisja dyscyplinarna powoływana przez ministra - a nie komisja dyscyplinarna wybierana przez RGSWiN - stanowić będzie instancję odwoławczą we wszystkich postępowaniach dyscyplinarnych.

Biorąc pod uwagę, że część postępowań może dotyczyć zachowań o drażliwej naturze, postulujemy - jako postulat minimum - wyłączenie z tego paragrafu postępowań związanych z zarzutami o naruszenie praw autorskich.

Postulujemy zatem albo usunięcie tego paragrafu, albo dodanie ustępu wyłączającego postępowania dotyczące zarzutów o naruszenie praw autorskich.

Dział XI

Finansowanie systemu szkolnictwa wyższego i nauki oraz gospodarka finansowa uczelni

Art. 381, ust. 3

Uważamy, że bez znacznego podniesienia funduszy na badania naukowe nie będzie możliwa skuteczna rywalizacja z najsilniejszymi ośrodkami badawczymi w Europie. Popieramy pomysł konkursowego wyłaniania uczelni w ramach programu „Inicjatywy doskonałości - uczelnia badawcza”. Sądzymy jednak, że „premia” w wysokości 10% budżetu nie jest wystarczająca. Znacznie efektywniejsze byłoby podniesienie dotacji dla zwyczajnych uczelni np. o 25%. Ponadto zapis o maksymalnej wysokości środków finansowych na poziomie 10% pozostawia zbyt wiele niepewności. Postulujemy, by przepis wyraźnie wskazywał tę wartość, zatem wnioskujemy, by ustęp uzyskał brzmienie:

3. „Wysokość środków finansowych w danym roku dla uczelni w ramach konkursu będzie wynosić 25% dotacji ze środków finansowych, o których mowa w art. 360 pkt 1 i 2, przyznanej w roku poprzedzającym rok zawarcia umowy, o której mowa w art. 383 ust. 1.”

Art. 382

Uwagi ogólne:

W naszym przekonaniu pojęcie doskonałości nie może się ograniczać do wyników naukowych, lecz obejmuje ono także najwyższe standardy w zakresie procedur i

dobrych praktyk. Postulujemy zatem, by w ocenie podmiotów ubiegających się o finansowanie w ramach konkursu było brane pod uwagę wdrażanie dobrych praktyk zapisanych m.in. w Europejskiej Karcie Naukowca, potwierdzonych np. zdobyciem wyróżnień w rodzaju Human Resources Excellence in Research.

Art. 382, ust. 7

Ocena ekspercka wniosku zgłoszonego w konkursie może służyć nie tylko wyłonieniu najlepszych zgłoszeń, lecz również podniesieniu ich jakości w przyszłości. Postulujemy zatem dodanie do tego ustępu następującego punktu:

“Raporty i rekomendacje, o których mowa w tym ustępie, stanowią informację publiczną i są publikowane przez Ministra”.

Art. 381 i 382

Postulujemy wprowadzenie analogicznego do opisanych w Art. 381 i 382 konkursu adresowanego do uczelni zawodowych, zachęcającego do podnoszenia przez nie jakości oferowanej dydaktyki, pod nazwą np. „Inicjatywa Doskonałości Dydaktycznej”. Konkurs taki pozwoliłby wyłonić grupę wyróżniających się uczelni zawodowych, a tym samym dowartościować te uczelnie i zachęcać inne konkurujące z nimi do podnoszenia standardów, a jednocześnie zaznaczyć wagę i odrębność realizowanych zadań przypisanych tej grupie szkół wyższych.

Art. 383, ust. 1

Aktualny zapis może tworzyć sprzeczność prawną, gdyż podpisanie umowy z uczelniami, których wnioski oceniono pozytywnie, może być sprzeczne z ograniczeniem ich liczby do 10. Sądzymy, że Minister w decyzji powinien kierować się rekomendacjami zespołu ekspertów. Proponujemy zatem nadanie temu ustępowi następującego brzmienia:

1. „Minister zawiera umowę z uczelniami, których wnioski został oceniony pozytywnie, zgodnie z rankingiem zaproponowanym przez zespół ekspertów”.

Art. 384, ust. 4

Sądzymy, że zapisane w ustawie narzędzie pod nazwą „Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza” powinno służyć nie tylko wyłanianiu najlepszych ośrodków naukowych, ale również być narzędziem wspierania dobrych praktyk w innych obszarach działalności uczelni. Postulujemy zatem by w ust. 4 do kryteriów oceny wniosków dodać również zapis:

5. „stosowanie w uczelni działań projakościowych, w tym standardów procedur rekrutacyjnych oraz przestrzeganie ministerialnego kodeksu dobrych praktyk i Europejskiej Karty Naukowca”.

Art. 387, ust. 3

Popierając pomysł wprowadzenia mechanizmu wspierania wyróżniających się ośrodków w ramach „Regionalnej inicjatywy doskonałości” zwracamy uwagę na znikomy budżet, o który ubiegać się mają takie uczelnie. Skala wzrostu 2-6% budżetu może poprawić funkcjonowanie uczelni, ale z pewnością nie pozwoli na jej jakościową zmianę.

Postulujemy zmianę tego ustępu, by otrzymał brzmienie:

3. „Uczelnia będąca laureatem konkursu w dyscyplinie otrzymuje zwiększenie dotacji ze środków finansowych, o których mowa w art. 360 pkt 1 i 2, w wysokości 3% dotacji z tych środków przyznanej w roku poprzedzającym rok zawarcia umowy, o której mowa w art. 389 ust. 1. W przypadku, gdy uczelnia jest laureatem konkursu w więcej niż 3 dyscyplinach, zwiększenie nie może łącznie przekroczyć 9%”.

Art. 388, ust. 4

Analogicznie do art. 384 ust. 4 sądzymy, że wśród kryteriów wyboru wniosków w programie „Regionalna inicjatywa doskonałości” również należy premiować dobre praktyki. Postulujemy dodanie zapisu:

5. „stosowanie w uczelni działań projakościowych, w tym standardów procedur rekrutacyjnych oraz przestrzeganie ministerialnego kodeksu dobrych praktyk i/lub Europejskiej Karty Naukowca”.

Art. 389, ust. 1

Analogicznie do Art. 383, ust. 1, postulujemy nadanie następującego brzmienia temu ustępowi:

1. „Minister zawiera umowę z uczelniami, których wnioski zostały ocenione pozytywnie, zgodnie z rankingiem zaproponowanym przez zespół ekspertów.”

Art. 424, ust. 1, pkt 3

Wnioskujemy o dodanie do tego punktu zapisu wyłączonego wypadki, gdy opóźnienie wynikało z winy studenta w brzmieniu:

„5 000 złotych w przypadku naruszenia terminu, o którym mowa w art. 83 ust. 2, za wyjątkiem opóźnień wynikłych z winy studenta”.

Uwagi końcowe:

- W ustawie nie pojawiły się jakiegokolwiek rozwiązania antydyskryminacyjne. Raport panelu Komisji Europejskiej (Policy Support Facility) zwracał uwagę na

problem ksenofobii i dyskryminacji jako poważne zagrożenia dla funkcjonowania nauki w Polsce, sugerując jednocześnie podjęcie działań antydyskryminacyjnych w ramach reformy systemu nauki i szkolnictwa. O ile w ustawie znalazł się zapis o bezpieczeństwie i higienie pracy w jednostkach akademickich, to brak jest jakichkolwiek zaleceń i wymogów związanych z kwestiami niedyskryminacji. Takie zapisy powinny pojawić się zarówno w kontekście konkursów, karier naukowych, jak i obowiązków rektora zapewniającego przeszkolenie pracowników w zakresie unikania dyskryminacji.

- Polityka kadrowa uczelni powinna realizować wytyczne Europejskiej Karty Naukowca, m.in. dotyczące równowagi płci. Dane dotyczące proporcji płci na poszczególnych etapach kariery w Polsce są alarmujące i świadczą o dramatycznym marnowaniu talentów. Postulujemy, by nowy ład prawny tworzył zachętę dla uczelni do wdrażania tych wytycznych.
- Temat odpowiedzialności naukowca za badania i ich konsekwencje nie pojawia się w projekcie. Dorobek ogólnoeuropejskich projektów dotyczących narzędzi do oceny i prowadzenia odpowiedzialnych badań i rozwoju (RRI-TOOLS) oraz wspólnych standardów w ocenianiu etycznych aspektów badań i funkcjonowania dziedzinowych komisji etycznych (SATORI) nie znajduje zastosowania w Polsce.
- Brakuje ustawowych zasad i zachęt do współpracy między nauką a biznesem.

USTAWA

Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce

Art. 162, ust. 1 i 4

Zwracamy uwagę na nieprecyzyjność zapisu ust. 4, w którym mowa jest o obowiązku zapewnienia przez jednostkę kategorii C, tracącą uprawnienia do nadawania stopnia, możliwości kontynuowania postępowań ws. nadania stopnia. Nie określono jednak, kto finansuje te postępowania i z jakich środków, czy też jaki jest status recenzentów wyznaczonych przez rady jednostek kategorii C. Przepis ten wymaga doprecyzowania.

Art 167, ust. 6

Zwracamy uwagę, że wprowadzony w ustawie pięciomiesięczny okres zawieszenia wszczynania postępowań o nadanie stopni naukowych i tytułu stwarza ryzyko dla osób zatrudnionych na uczelniach, których zatrudnienie zależy od wypełnienia zobowiązania do uzyskania stopnia w określonym terminie. Postulujemy, by w ustawie znalazł się zapis gwarantujący uwzględnienie czasu od 1 maja do 30 września 2019 r. w biegu terminów zatrudnienia uzależnionego od uzyskania stopni naukowych.

Art. 167, ust. 8

Zwracamy uwagę, że w przypadku osób, które rozpoczęły studia doktoranckie przed rokiem 2019/2020, promotorzy mogli zostać już wyznaczeni przed tą datą. Wymaga

zatem doprecyzowania, czy przepis dotyczy wszystkich doktorantów, czy tylko tych, którzy nie mają wyznaczonych promotorów.

Za Obywateli Nauki

dr Piotr Bentkowski

prof. Krzysztof Leja

dr Anna Muszewska

dr hab. Łukasz Niesiołowski-Spano

dr hab. Aneta Pieniądz

dr. hab. Radosław Rybkowski

dr hab. Michał Wierzchoń

dr Tomasz Włodarczyk